

การเปรียบเทียบคดีอาญา

คดีอาญาเล็กน้อย

โดยหลักแล้วคดีขึ้นสู่การสอบสวนของพนักงานสอบสวนย่อมนำเสนอพนักงานอัยการ เพื่อส่งฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลให้ศาลพิจารณาคดีต่อไป แต่มีคดีความผิดบางประเภทที่กฎหมายถือว่าเป็นความผิดเล็กน้อย อัตรานโทษไม่สูงมากนัก หรือคดีบางประเภทมีโทษปรับเพียงสถานเดียว ซึ่งหากจะส่งฟ้องต่อศาลก็อาจเป็นการเสียเวลา ทั้งไม่มีข้อยุ่งยากในการพิจารณามากนัก กฎหมายจึงเปิดโอกาสให้มีการเลือกคดีนี้ได้ในชั้นพนักงานสอบสวน โดยการเปรียบเทียบปรับหรือเสียค่าปรับ ไม่จำเป็นต้องส่งฟ้องร้องต่อศาล กฎหมายเรียกว่าคดีอาญาเล็กน้อย

การที่คดีอาญาเล็กน้อยโดยถูกต้องตามกฎหมาย จะมีผลให้สิทธินำคดีนั้นมาฟ้องระงับ ตาม ม.39(3) คดีอาญาอาจเลือกกันได้โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. เลือกกันโดยเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูง (ม.37(1)) มีหลักเกณฑ์ดังนี้

- (1) เป็นคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว
- (2) ผู้กระทำความผิดยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในชั้นสอบสวน หรือ
- (3) นำค่าปรับมาชำระก่อนศาลพิจารณา คือก่อนศาลลงมือสืบพยานปากแรก (ป.อาญา ม.79)

2. เลือกกันโดยการเปรียบเทียบปรับ (ม.37(2) (3) (4)) คดีที่อาจเปรียบเทียบปรับได้

- (1) คดีความผิดลหุโทษ (ป.อาญา ม.102) หรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าลหุโทษ (ซึ่งปัจจุบันไม่มีแล้ว มีแต่ความผิดลหุโทษอย่างเดียว)

หรือความผิดที่ออกกฎหมายแผนกภาษีอากร ซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกิน 2,000 บาท (ซึ่งมีฎีกาที่ 790/2479 วางบรรทัดฐานว่าความผิดเกี่ยวกับภาษีอากรนี้จะต้องมีโทษปรับสถานเดียว จึงจะเลิกกันได้โดยการเปรียบเทียบ) เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบ

ต่อมา มี พ.ร.บ. เปรียบเทียบคดีอาญา พ.ศ. 2481 ม. 4 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. เปรียบเทียบคดีอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2499 มาตรา 3 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบคดีลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวไม่เกิน 2,000 บาท ได้ ตาม วิ.อาญา ม. 38 ดังนั้น ปัจจุบันแม้มีใช้คดีแผนกภาษีอากร พนักงานสอบสวนก็อาจเปรียบเทียบได้ ทั้งนี้ เพื่อให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจเท่าสารวัตรตำรวจในพระนครธนบุรี ตามข้อ 2

(2) คดีความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกิน 2,000 บาท ซึ่งเกิดในจังหวัดพระนครธนบุรี เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่นายตำรวจประจำท้องที่ซึ่งแต่งตั้งสารวัตรอื่นไปหรือนายตำรวจสัญญาบัตรผู้ทำการแทนในตำแหน่งนั้น ๆ ได้เปรียบเทียบแล้ว

(3) คดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามค่าเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว เช่น พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ร.บ. ประมง ซึ่งวิธีการเปรียบเทียบเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ. นั้น ๆ

วิธีเปรียบเทียบคดีอาญา (ม. 38)

การเปรียบเทียบคดีอาญา ตาม ม. 37(2), (3), (4) ต้องทำตามหลักเกณฑ์ใน ม. 38 ดังนี้

(1) เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเปรียบเทียบเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษจำคุก ดังนั้น ถ้าเจ้าพนักงานเห็นว่าไม่ควรเปรียบเทียบ ซึ่งอาจเป็นไป

ตามนโยบายเพื่อการปราบปรามก็อาจไม่เปรียบเทียบ โดยส่งให้อัยการฟ้องร้องต่อศาล เพื่อให้ศาลลงโทษจำคุกจำเลย แต่ควรระลึกว่าเมื่อฟ้องศาลแล้ว ศาลอาจใช้ดุลพินิจปรับจำเลยโดยไม่ลงโทษจำคุกก็ได้

(2) เจ้าพนักงานจะกำหนดค่าปรับที่ผู้ต้องหาจะชำระ โดยทั้งผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอมด้วยทั้งสองฝ่าย ถ้าฝ่ายใดไม่ยินยอมจะเปรียบเทียบไม่ได้ ยินยอมทั้งสองฝ่าย เจ้าพนักงานจะกำหนดให้ผู้ต้องหานำค่าปรับมาชำระภายใน 15 วัน ถ้าชำระเรียบร้อยคดีก็เสร็จเด็ดขาด ถ้าไม่ชำระ คดีก็ยังไม่เลิกกัน ต้องดำเนินคดีต่อไป

(3) บางคดีอาจจะมีการ จ่ายค่าทดแทนกัน (Compensation) ซึ่งเป็นความเสียหายทางแพ่ง (คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญา) ซึ่งเจ้าพนักงานอาจเป็นผู้กำหนดจำนวนให้ตามสมควร แต่พึงสังเกตว่า ค่าทดแทนไม่เกี่ยวข้องกับการที่คดีจะเลิกกัน เพราะเมื่อมีการชำระค่าปรับตามเปรียบเทียบเรียบร้อยแล้ว แม้ผู้ต้องหาจะยังไม่จ่ายค่าทดแทน คดีอาญาก็ระงับไปแล้ว ผู้เสียหายจะมารื้อฟื้นคดีอาญาอีกไม่ได้ ทั้งนี้ทางที่ผู้เสียหายไม่ควรยินยอมให้มีการ เปรียบเทียบจนกว่าจะได้ค่าทดแทนแล้ว แต่ถ้าค่าทดแทนในทางแพ่งไม่เป็นที่ตกลงกัน พนักงานสอบสวนก็มีอำนาจเปรียบเทียบคดีอาญาได้ ส่วนทางแพ่งก็ต้องดำเนินการฟ้องร้องยังศาลส่วนแพ่งต่อไป

ข้อสังเกต

1. ในการเลิกคดีโดยเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูง (คดีที่มีโทษปรับสถานเดียว) ปัญหาที่ว่า หากผู้ต้องหายินดีเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงแก่พนักงานสอบสวนเห็นสมควร ส่งฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล (โดยไม่ยอมรับค่าปรับ) จะได้หรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่าไม่ได้ เพราะไม่ว่าจะชำระค่าปรับที่พนักงานสอบสวนหรือศาล ก็คงชำระ (อย่างสูง) เท่ากันอยู่แล้ว แสดงว่าไม่มีโอกาสหรือมีอะไรเป็นเรื่องที่ต้องใช้ดุลพินิจแต่อย่างใด

2. เมื่อพนักงานสอบสวนทำการ เปรียบเทียบแล้ว ต้องส่งสำนวนการ เปรียบเทียบให้อัยการทุกเรื่อง ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบว่าการ เปรียบเทียบนั้นถูกต้องหรือไม่เพียงไร (ม.142 วรรคท้าย)

3. ปัญหาที่ยากอาจเกิดขึ้นได้ในกรณีที่ว่า คดีอาญาที่เปรียบเทียบนั้น เลิกกันจริงหรือไม่ ซึ่งจะต้องพิจารณา ม.37 กับ 38 ประกอบกัน เช่น ก. กับ ข. ชับรดด้วยความเร็วสูงและชนกัน ทว่ารถเสียหายเล็กน้อย ไม่มีคนบาดเจ็บ ตำรวจมารับ ก. กับ ข. ไปสถานีตำรวจ และเปรียบเทียบปรับทั้ง 2 คน ทั้ง ก. และ ข. ยินยอมเสีย ค่าปรับ และตกลงว่าค่าเสียหายต่างคนต่างซ่อม ต่อมามีคนแนะนำ ก. ว่า ความจริง ก. เป็นฝ่ายถูก ทั้งนี้ ก. ไม่อาจร้องเรียนให้ดำเนินคดีได้อีก เพราะคดีเลิกกันไปแล้ว

แต่ถ้าตำรวจที่มาจับซึ่งมิใช่พนักงานสอบสวนให้สองฝ่ายตกลงเลิกแล้ว ท่อกัน และทำบันทึกไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้มิใช่เป็นคดีเลิกกัน เพราะยังมีได้มีการเสีย ค่าปรับหรือมีการ เปรียบเทียบแต่อย่างหนึ่งอย่างใด เป็นแต่เพียงการประนีประนอม ยอมความทางแพ่ง ทั้งนี้คดีอาญายังไม่ระงับ ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอาจร้องเรียนให้ดำเนิน คดีต่อไปได้

ก. ทบหน้า ข. 1 ที่ ตำรวจก็จับเอา ก. ไป และเรียก ข. ไปสอบสวน เห็นว่าไม่มีบาดเจ็บอะไรเป็นแต่ขึ้นแดง ๆ ตำรวจก็เลยเปรียบเทียบปรับ ก. กับ ข. ยินยอม ต่อมาผลจากการถูกชนทำให้เกิดการชักเสบ ข. ต้องป่วยเจ็บนานเป็นเดือน ๆ ทั้งนี้ ข. จะร้องเรียนให้ดำเนินคดีต่อไปได้หรือไม่ โดยอ้างว่าเป็นการทำร้ายร่างกาย สาหัส จึงไม่อาจเลิกคดีโดยการ เปรียบเทียบได้ ทั้งนี้มีบางท่านเห็นว่าถ้าคนแรกเป็น การทำร้ายร่างกายธรรมดาจริง ๆ เมื่อเปรียบเทียบแล้วคดียอมเลิกกันสิทธินำคดีอาญา มาฟ้องระงับไป ไม่อาจนำกรณีนั้นมาฟ้องได้อีก แม้ต่อมาจะเกิดการบาดเจ็บสาหัสขึ้น (เปรียบเทียบกับเรื่องฟ้องฆ่า กรณีฟ้องว่าทำร้ายบาดเจ็บสาหัส ศาลพิพากษาคดีเสร็จ เค็ดชาก ต่อมาผู้เสียหายตายจะมาฟ้องว่าฆาตกรตายมิได้เป็นฟ้องฆ่า)

ก.แห่ง ข.ได้รับบาดเจ็บเย็บถึง 20 เข็ม ตำรวจมาจับไปสถานีตำรวจ
และเปรียบเทียบปรับ ก. 500 บาท ทั้งนี้คดีไม่เลิกกัน เพราะมีโรคที่ลุกลามอันตราย
เปรียบเทียบได้ ดังนั้นแม้พนักงานสอบสวนจะทำโดยความยินยอมของผู้ต้องหาและผู้เสียหาย
ก็ไม่ทำให้คดีเลิกกันได้